የሰ/መ/ቁ. 117754

ሐምሌ 8 ቀን 2008 ዓ.ም

ዳኞች:- ዳኜ መላኩ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ተኽሊት ይመሰል

ቀነዓ ቂጣታ

አመልካች:- አክሰስ ሪል ስቴት (አ.ማ)

ተጠሪ:- ጋቢ ኢንቨስትመንት ኃ/የተ/የግል ማህበር

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

1. ጉዳዩ የቀረበው አመልካች የይግባኝ መዝገብ በድሀ ደንብ እንዲከፈትለት ያቀረበውን ማመልከቻ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ውድቅ ያደረገው በህግ አግባብ ነው ወይስ አይደለም የሚለውን ጭብጥ በሰበር አይቶ ለመወሰን ነው፡፡ አመልካች መጋቢት 5 ቀን 2007 ዓ.ም በተፃፈ የቃለ መሃላ ማመልከቻ:-
   - በድርጅቱ ሠራተኞች፣ ቤት ገዥዎችና ሌሎች ባለመብቶች በፍርድ ቤት ክስ ቀርቦበት የፍርድ ባለዕዳ በመሆኑ፣
   - ድርጅቱ ማናቸውም የባንክ ሒሳብ እንዳይከፍትና እንዳያንቀሳቅስ ብሔራዊ ባንክ በሰጠው መመሪያ የታገደ በመሆኑ፣
   - ድርጅቱ በሊዝና በሌላ መንገድ የያዛቸውና ያለማቸው መሬቶች ላይ ማናቸውንም እንቅስቃሴ እንዳያደርግ የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር የመሬት ልማትና ማኔጅመንት ቢሮ በሰጠው መመሪያ የታገደ በመሆኑ
   - ድርጅቱ በስሙ ያሉትን ንብረቶች እንዳይሸጥ እንዳያከራይና በዕዳ እንዳያሲዝ የሰነዶች ምዝገባና ማረጋገጫ ጽ/ቤት በሰጠው መመሪያ የታገደ በመሆኑ በአሁኑ ወቅት ድርጅቱ ባለበት ከአቅም በላይ የሆነ ምክንያት ለዳኝነት የሚከፍለው ገንዘብ ስለሌለ የድርጅቱ

ሁኔታ ሲሻሻል የዳኝነቱን ገንዘብ የሚከፍል ሆኖ ለጊዜው የይግባኝ መዝገቡ በድሃ ደንብ ተከፍቶ እንዲታይ ትዕዛዝ ይሰጥልኝ የሚል ጥያቄ አቅርቧል፡፡

2. ተጠሪ በበኩሉ ድርጅቱ በውጭ ኦዲተር ተመርምሮ ካለው ካፒታል 3/4ኛው የጠፋ መሆኑ አልተረጋገጠም፡፡ አክሲዮን ማህበሩ በፍርድ ቤት የኪሣራ ውሳኔ አልተሰጠበትም፡፡ የሚንቀሳቀስና የማይንቀሳቀስ ንብረት በስሙ የሌለው መሆኑ አልተረጋገጠም፡፡ በአንፃሩ የድርጅቱ ሥራ አስኪያጅ ድርጅቱ በቂ የገንዘብ አቅም ያለው መሆኑንና ለቤት ገዥዎች ቤታቸውን አጠናቅቆ ሊያስረክባቸው እንዲችል የከፈሉት ገንዘብ እንዲመለስላቸው የሚጠይቁ የቤቱ ገዥዎች ገንዘባቸው የሚመለስላቸው መሆኑን ግልፅ የሆነ መግለጫ ሰጥተዋል ስለዚህ አክሲዮን ማህበሩ ደሃ ነው ለማለት ስለማይችል ይግባኙ በድሃ ደንብ ሊከፈትለት አይገባም የሚል ክርክር አቅርቧል፡፡

3. ይግባኝ ሰሚው ችሎት የግራ ቀኙን ክርክር ከሰማ በኃላ አመልካች ይግባኝ ባይ /አመልካች/ ካለው ካፒታል 3/4ኛው የጠፋ ስለመሆኑ በገለልተኛ ባለሙያ ተጣርቶ ያልቀረበ በመሆኑ በድሃ ደንብ ይግባኙ እንዲከፈትለት ያቀረበው ጥያቄ የህግ መሠረት የለውም በማለት የአመልካችን ጥያቄ ውድቅ አድርጎታል፡፡ አመልካች ያለኝን ንብረት ሽጬ ወይም አከራይቼ ለዳኝነት እንዳልከፍል በተለያዩ አካላት በተሰጠ የዕግድ ትዕዛዝ ምክንያት የማልችል መሆኔን በገለፅኩበት ሁኔታ ፍትህ የማግኘት መብቴን የሚያሳጣ ብይን መሰጠቱ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመበት ነው የሚል የሰበር አቤቱታ አቅርቧል፡፡ ተጠሪ የአመልካች የሰበር አቤቱታ የህግ መሠረት የሌለው መሆኑን በመዘርዘርና በይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ያቀረባቸውን መከራከሪያ ነጥቦች በማጠናከር መልስ ሰጥቷል፡፡ አመልካች የመልስ መልስ አቅርቧል፡፡

4. ከሥር የክርክሩ አመጣጥና ግራ ቀኙ ለዚህ ሰበር ችሎት ያቀረቡት ክርክር ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም መዝገቡን መርምረናል፡፡ ጉዳዩን እንደመረመርነው የፍተሐ ብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 467 የዳኝነት የሚከፍለው ገንዘብ የሌለውና ለማግኘት የማይችል ሰው በነፃ ፋይል ማስከፈት እንደሚችል በንዑስ አንቀጽ 1 ደንግጓል፡፡ አመልካች የይግባኝ መዝገብ በነፃ እንዲከፈትለት ጥያቄ ያቀረበው ያለውን ንብረት እንዳይሸጥ፣ እንዳይለውጥና እንዳያከራይ በተለያዩ የመንግስት አካላት ለጊዜው የተላለፉ የዕግድ ትዕዛዞች ስላሉ ያለኝን ሀብት ሽጬ የባንክ ሒሳቤን አንቀሳቅሼ በይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት መክፈል የሚገባኝን የዳኝነት ገንዘብ ለጊዜው ላገኝ አልቻልኩም በማለት ነው፡፡ ይህም በመንግስት አካላት በተሰጠ ትዕዛዝ አመልካች ያሉትን የማይንቀሳቀሱና የሚንቀሳቀሱ ንብረቶች እንዳይሸጥ፣ እንዳይለውጥ የባንክ ሒሳብ እንዳይከፍትና እንዳያንቀሳቅስ ተደርጎ ከሆነ አመልካች በንግድ ህጉ መሠረት ¾ የነበረውን ካፒታል የተጠቀመ ወይም በፍርድ ቤት ውሳኔ የከሰረ መሆኑ ባይረጋገጥም በፍተሐ ብሔር ህግ ቁጥር 1793 (ለ) መሠረት አመልካች ከአቅሙ በላይ

በሆነ የመንግስት አካላት ንብረቱን እንዳያንቀሳቅስ በሰጡት ዕግድና ጊዜያዊ ክልከላ ምክንያት ለጊዜው ይግባኙን ለማሳየት የዳኝነት የሚከፍለው ገንዘብ የሌለ መሆኑ ከተረጋገጠ ንብረቱን መሸጥ መለወጥ ሲፈቀድለት በቅድሚያ የዳኝነት ክፍያውን የሚከፍል ሆኖ ለጊዜው ይግባኙ በነፃ እንዲከፈትለት ከመጠየቅ የፍ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 467 እና ተከታይ ድንጋጌዎች እና የህገ መንግስቱ አንቀጽ 37(1) ድንጋጌ ይዘት፡- አመልካች አለኝ የሚለውን ንብረት እንዳላንቀሳቅስ ታግጄብኛል ከሚለው ክርክር ጋር በማገናዘብ ለመረዳት ችለናል፡፡ ከዚህ አንፃር ይግባኝ ሰሚው ችሎት አመልካች ከነበረው ካፒታል ¾ኛ መጠቀሙ ስላልተረጋገጠ በነፃ ዳኝነት ሊከፈትለት አይገባም በማለት የደረሰበት መደምደሚያ ከላይ የጠቀስናቸውን የህግ ድንጋጌዎች ያላገናዘበና መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል፡፡

5. በሌላ በኩል አመልካች ለጊዜው ይግባኙን ለማሳየት የሚከፍለው የዳኝነት ገንዘብ ለመክፈል የማያስችለው በተለያዩ ንብረቶች ላይ የተለያዩ የመንግስት አካላት የሰጡት ዕግድ ያለመሆኑን የገለፀውን ፍሬ ነገር ይግባኝ ሰሚው ችሎት ዕውነትነት ያለው መሆኑን በጭብጥነት በመያዝ ያላጣራው መሆኑን ተገንዝበናል፡፡ ከዚህ አንፃር ይግባኝ ሰሚው ችሎት፡-

   ሀ) የድርጅቱ ሠራተኞች ገዥዎች የፍርድ ባለመብት በመሆናቸው በፍርድ ቤት የታገደ የአመልካች ገንዘብና የሚንቀሳቀስንና የማይንቀሳቀስ ንብረት፣

   ለ) አክስዮን ማህበሩ የባንክ ሒሳብ እንዳያንቀሳቅስና እንዳይከፍት ከብሔራዊ ባንክ ለሌሎች ባንኮች የተሰጠ መመሪያና ዕግድ ያለ መሆኑን፣

   ሐ) ድርጅቱ በሒሳብና በሌላ መንገድ የያዛቸውና ያለማቸው መሬቶች ላይ ማናቸውንም እንቅስቃሴ እንዳያደርግ ከአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር የመሬት ልማትና ማኔጅመንት ቢሮ ለሌሎች አካላት የተሰጠ መመሪያና ዕግድ ያለ መሆኑንና

   መ) ድርጅቱ በስሙ ያሉትን የሚንቀሳቀሱና የማይንቀሳቀሱ ንብረቶች እንዳይሸጥ፣ እንዳይለውጥ፣ እንዳያከራይ፣ በዕዳ እንዳያሲዝ ከሰነዶች ምዝገባና ማረጋገጫ ኤጀንስ የተላለፈ መመሪያና የተሰጠ ዕግድ ያለ ስለመሆኑ አመልካች ማስረጃውን እንዲያቀርብ በማድርግና ተጠሪም የአመልካችን ማስረጃ የሚያስተባቡሉ ማስረጃዎች እንዲያቀርቡ በማድረግ አመልካች በፍተሐ ብሔር ህጉ አንቀጽ 1793 (ለ) በንብረቶች ላይ ባስተላለፈው ዕግድና ጊዛዊ ክልከላ መሠረት ይግባኙን በማሳየት መክፈል የሚገባውን የዳኝነት ገንዘብ ለጊዜው መክፈል የማይችልበት ሁኔታ አለ ወይስ የለም የሚለው ጭብጥ ላይ ውሣኔ እንዲሰጥበት ጉዳዩን በፍ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 343 (1) መሠረት መልሰን ልከንለታል፡፡

ው ሳ ኔ

1. የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመዝገብ ቁጥር 112204 ሰኔ 29 ቀን 2007 ዓ.ም የሰጠው ውሣኔ ተሽሯል፡፡
2. ይግባኝ ሰሚው ችሎት በዚህ ፍርድ የተገለፁትን ነጥቦች በማጣራት የይግባኝ መዝገቡ በነፃ ሊከፈት ይገባል ወይስ አይገባም የሚለውን ውሣኔ እንዲሰጥበት ጉዳዩን በፍ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 343(1) መሠረት መልሰንለታል፡፡
3. በዚህ ፍርድ ቤት ያወጡትን ወጭና ኪሣራ ግራ ቀኙ ለየራሳቸው ይቻሉ፡፡

መዝገቡ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ፡፡

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት፡፡

የ/ማ